

УДК 37.014.5(477)

DOI: 10.31652/2412-1142-2020-57-174-181

Кузьмінський Анатолій Іванович

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, професор, Глухівський національний педагогічний університет імені О. Довженка, м. Глухів, Україна
ORCID ID 0000-0001-9338-1882
anatoliy230743@ukr.net

Біда Олена Анатоліївна

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології, Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна
ORCID ID 0000-0002-0448-0852
tetyanna@ukr.net

Чичук Антоніна Петрівна

доктор педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна
ORCID ID 0000-0002-9982-3634
Toniabida@ukr.net

Кучай Олександр Володимирович

доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-9468-0486
kuchay@ukr.net

Дзямко Вікторія Йосипівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і психології Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
ORCID ID 0000-0001-6627-2015
victoria.dzyamko@gmail.com

РОЗРОБКА ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ

Анотація. Подається прогностичне передбачення умов розвитку освітньої справи в Україні з урахуванням змін у техніці, технологіях, суспільно-соціальній сфері. Виокремлено нерозв'язані проблеми в Україні щодо модернізації й удосконалення системи освіти. Наголошено на потребі у подальшому вдосконаленні української освіти. Сформульовано головну мету освіти майбутнього. Виокремлено необхідні умови успішного розвитку освіти майбутнього. Визначено роль і місце ключової постаті педагога в освіті майбутнього.

З'ясовано, що освіта майбутнього – це інноваційна освіта, суть якої полягає в тому, що вона здійснюється шляхом постійного введення нового. Головна мета інноваційної освіти – збереження і розвиток творчого потенціалу людини. Необхідність введення інноваційних процесів у весь освітній простір України детермінована викликами часу, цивілізаційними змінами планетарного характеру, які полягають у стрімких, з наростаючим прискоренням змінах у всіх сферах життєдіяльності людини, у розширенні і поглибленні глобалізаційних і локалізаційних процесів, у небезпечній спрямованості людства до самознищення.

Наголошено на дистанційному навчанні, що має низку переваг у порівнянні з традиційним навчанням: передові освітні технології, доступність джерел інформації, індивідуалізація навчання, зручна система консультування, демократичні стосунки між студентом і викладачем, зручний графік та місце роботи.

Зроблено висновок, що майбутня освітня система України має бути спроектована таким чином, щоб сприяти якнайшвидшому звільненню освітянської спільноти від старого догматичного освітянського мислення і формуванню нового, критичного, правового, економічного, політичного та екологічного мислення.

Ключові слова. перспективні напрями, розвиток освіти України, цивілізаційні зміни, освіта майбутнього, роль і місце ключової постаті педагога в освіті майбутнього.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Інтеграція України до загальноєвропейського освітнього простору, кардинальні зміни на ринку праці потребують перегляду традиційних підходів до підготовки фахівців у вищій школі та моніторингу ефективності здійснюваних заходів. Рано чи пізно Україна все-таки стане повноправним членом європейського співтовариства. Отже, розробляючи перспективи розвитку системи української освіти, необхідно передбачати і враховувати світові цивілізаційні зміни, світовий і, зокрема, європейський досвід, а також зміни в техніці, технологіях, економіці, науці та в інших сферах життєдіяльності людства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи психолого-педагогічну літературу, ми виявили інтерес вітчизняних дослідників до поставленої проблеми. Проблеми форсайтної освіти досліджуються багатьма представниками різних наук. Важливе місце у цьому процесі займають праці науковців В. Андрущенко, А. Бойко, А. Вербицького, О. Горіна, Л. Дудар, А. Каплан, В. Кондратева, А. Кочнева, З. Кияниці, І. Ларченко, Л. Онищук, О. Поліщук, Н. Садовнікова, А. Субетто, А. Суханова, В. Філіппова та ін.

Метою статті є імовірне, прогнозне передбачення умов розвитку освітньої справи в Україні з урахуванням змін у техніці, технологіях, суспільно-соціальній сфері.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для розв'язання дослідницьких завдань використано комплекс узаємодоповнювальних методів: системно-історичного, логіко-історичного, хронологічного й діяхронного; функціонально-структурного аналізу, що дав змогу простежити причинно-наслідкову й історичну зумовленість виникнення досліджуваної проблеми, виявити закономірності й тенденції її розвитку; компонентно-структурного й системно-структурного аналізу для розгляду перспективних напрямів розвитку освіти України; систематизація й узагальнення опрацьованих матеріалів для формулювання висновків, рекомендацій і визначення шляхів подальшого розвитку інформаційного забезпечення розвитку освіти в Україні.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Особливої уваги при прогнозуванні майбутньої освітньої системи потребує українська специфіка побудови відкритого, демократичного, громадянського, самоорганізованого суспільства. Українська освіта має остаточно подолати рудименти класичної німецької гімназійної освіти в середній ланці радянської заідеологізованої і заполітизованої вищої школи, гуманодефіцитної сутності відносин у форматі «той, хто навчає, і той, кого навчають».

Попри велику кількість закликів до впровадження у вітчизняній освіті суб'єкт-суб'єктного принципу відносин у повсякденній дійсності педагог залишається доміноматором, суб'єктом освітньої дії, а студент, учень – підлеглим залежним реципієнтом, об'єктом у педагогічному процесі. Ця реліктова практика має бути обов'язково подолана. Традиційна прогресистсько-сцієнтистська парадигма, орієнтована на засвоєння знань, все більше й більше піддається критиці й відживає як формальна, технократична, гуманодефіцитна. Увага переважної більшості дослідників і практичних працівників освіти сконцентрована на гуманістичному, особистісно-розвивальному, антропоцентричному дискурсі в освіті, який, як вважається, є найбільш адекватним викликам сучасного етапу розвитку цивілізації. Щодо майбутнього вітчизняної освіти, то найбільш прогнозованою, перспективною парадигмою є гуманітарно-екзистенційна, в основі якої лежить екзистенційна психологія, що базується на первинності буття людини в світі. Тут педагог виступає в ролі рівноправного суб'єкта навчальної взаємодії, фасилітатора, порадирика, консультанта, «старшого брата» (А. Адлер), який допомагаю меншим сиблінгам, але не зазіхає на їхній вибір і самостійність [5].

Нерозв'язані проблеми в Україні щодо модернізації й удосконалення системи освіти. Упродовж останніх десятиріч в Україні немало зроблено щодо модернізації й удосконалення системи освіти. І все ж залишається ще чимало нерозв'язаних проблем. Головними з них є:

- наявність старого освітянського мислення у значної частини освітян і повільність оволодіння новим, критичним мисленням;
- застарілість і невідповідність вимогам часу окремих форм, методів і засобів навчання;
- відсутність належної автономії навчальних закладів;
- негативне, упереджене ставлення певної частини освітянських працівників, особливо старшого віку, до інноваційних освітніх технологій;
- відставання розвитку освіти від потреб і запитів суспільства;
- слабе використання і впровадження в практику результатів наукових досліджень з освітології;
- невідповідність між нормативним і новим знанням у навчальному процесі;
- відставання наукових досліджень в галузі освіти від об'єктивних потреб;
- зниження якості освіти і рівня знань випускників навчальних закладів;
- недосконалість системи управління в освітній сфері;
- недостатнє фінансування системи освіти;
- недооцінка суспільного статусу освітян з боку держави і громадськості.

Потреба у подальшому вдосконаленні української освіти. Потребує подальшого вдосконалення нормативно-правова база вітчизняної освіти. Недосконалість чинних законодавчих і підзаконних актів створює певні труднощі у функціонуванні освітніх інститутів, породжує непорозуміння й конфлікти. Необхідно чітко визначити головні стратегічні напрями розвитку української освіти, узагальнивши продуктивні й актуальні на майбутнє ідеї таких освітніх документів як Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХ століття), Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки та інші [7].

Розробляючи проекти розвитку вітчизняної освіти майбутнього варто виходити з її нинішніх позитивних сторін і досягнень, урахувати світові загальноцивілізаційні і освітні тенденції, а також зважати на необхідність розв'язання окремих назрілих проблем. Необхідність засвоєння стрімко зростаючих масивів знань, інформації і неможливість їх засвоєння традиційними методами диктує потребу створення інноваційних навчальних технологій, які дозволили б за рахунок раціональних способів організації праці досягти намічених цілей за мінімальних затрат часу і з найменшими затратами сил і коштів.

Необхідно широко й ґрунтовно вивчати досвід розвитку освіти в розвинених, демократичних країнах і екстраполювати його на вітчизняну освітню систему з урахуванням національних особливостей і традицій, інтегруючись таким чином у світовий освітній простір.

Органічними потребами в розвитку вітчизняної освіти є процеси подальшої гуманізації, гуманітаризації, демократизації й децентралізації управління нею.

Не можна не враховувати і тих відцентрових, локалізаційних процесів, які наряду з глобалізаційними відбуваються як у світі, так і в Україні, що теж певною мірою відбивається на змінах в освіті[3].

Плануючи освіту майбутнього варто враховувати, що нинішня освітня система багатьох країн, у тому числі й розвинених, перебуває у стані загальної кризи, яка циклічно загострюється.

Головна мета освіти майбутнього. Ключовим терміном у прогнозуванні майбутньої освіти є «інновація». Подальший цивілізаційний прогрес залежить від успішності формування нової людини, людини інноваційної, гуманоорієнтованої, яка повністю усвідомлює необхідність ноосферного, екологопошанованого, критичного мислення, світобачення і світосприйняття. Продукт освітньої системи майбутнього повинен уміти інноваційно сприймати світ, інноваційно мислити, інноваційно бачити, інноваційно розуміти, мати

інноваційну свідомість і, найголовніше – інноваційно діяти.

Отже, освіта майбутнього – це інноваційна освіта, суть якої полягає в тому, що вона здійснюється шляхом постійного введення нового. Головна мета інноваційної освіти – збереження і розвиток творчого потенціалу людини.

Необхідність уведення інноваційних процесів у весь освітній простір України детермінована викликами часу, цивілізаційними змінами планетарного характеру, які полягають у стрімких, з наростаючим прискоренням змінах у всіх сферах життєдіяльності людини, у розширенні і поглибленні глобалізаційних і локалізаційних процесів, у небезпечній спрямованості людства до самознищення.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується прискоренням науково-технічного прогресу, створенням нових високоефективних технологій, широким застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій і ці тенденції в осяжному майбутньому будуть наростати і в якісному, і в кількісному вимірах. Великих змін зазнає комп'ютерна сфера. У зв'язку із заміною в електронній індустрії кремнію на водне-вуглецеві матеріали в широкий вжиток увійдуть новітні процесори – надзвичайно швидкодійні з величезним обсягом пам'яті. Майбутнє також за потужними терафlopними комп'ютерами. В освітньому процесі все більше й більше використовуватимуться різні гаджети типу пристрою «Google Glass», які забезпечують доступ до навчального контенту в будь-якому місці й у будь-який час. Розширюватиметься сфера використання хмарних технологій як у професійній діяльності педагогів, так і в навчальній діяльності учнів і студентів. Хмарні технології прості в поширенні й оновленні, надійні й економічно вигідні, забезпечують можливість створення віртуальних навчальних аудиторій.

Як стверджують науковці В. Ю. Биков і М. Лещенко [1], проблеми методології й методики педагогічних досліджень класичної педагогіки можна буде розв'язувати шляхом теоретико-методологічного обґрунтування нової галузі педагогічного знання – цифрової гуманістичної педагогіки, що інтегрує біо й техно і роз'яснює, яким чином організовувати навчальний процес за умов його здійснення у реально-віртуальному просторі.

Інтенсивне використання інформаційно-комунікативних технологій в житті сучасного суспільства призвело до переосмислення змісту освіти та професійної підготовки майбутніх фахівців: головну роль відіграє не стільки сама інформація, скільки вміння працювати з нею, критично осмислювати та продукувати нові знання; головним стає не кількість інформації, а її якість; інформація потрібна для подальшого практичного застосування та перетворення у знання, а вміння працювати з інформацією стає однією з важливих компетенцій сучасного фахівця в новій трансформації суспільства: від інформаційного до суспільства знань. В даному контексті однією з головних форм підготовки стає дистанційне навчання, яке здатне відповісти на виклики суспільства [4].

Відмінність дистанційного навчання від традиційного зрозуміла, якщо розглянути їх з погляду форм взаємодії викладача і студента. В основу традиційної моделі навчання покладено читання лекцій, проведення семінарських, лабораторних та різних ігрових видів занять, організація самостійної роботи студентів тощо. База навчання – книга і викладач, як інтерпретатор знання. Дистанційне ж навчання орієнтоване на впровадження в навчальний процес принципово відмінних моделей навчання, що передбачають проведення конференцій, проектні роботи, тренінги та інші види діяльності з комп'ютерними та нетрадиційними технологіями [2].

Суттєво змінюється в цьому навчальному процесі і роль викладача. На нього покладаються такі функції, як координування пізнавального процесу, коригування курсу, що вивчається, консультування слухачів під час впорядкування індивідуального навчального плану, керування їхніми навчальними проектами тощо. Він допомагає студентам у їхньому професійному самовизначенні. Якщо розглянути особливості дистанційної освіти з погляду комунікацій між викладачем і студентом, то можна визначити такі її характерні риси:

– самоосвіта як основа дистанційного навчання, що передбачає само мотивацію студента

щодо власного навчання, а також певний рівень самоорганізації особистості;

- спілкування викладача і слухача за принципом «один до одного», що відповідає за формою і змістом індивідуальній консультації;

- спілкування і взаємодія «один до одного» не виключає взаємодії «одного до багатьох», оскільки викладач, відповідно до заздалегідь складеного графіка, працює відразу з безліччю студентів. Така форма взаємодії нагадує традиційне навчання в аудиторіях;

- взаємодія «багатьох до багатьох» означає, що можливе одночасне спілкування безлічі студентів, які обмінюються між собою досвідом і враженнями.

Виходячи з цього, дистанційне навчання має низку переваг у порівнянні з традиційним навчанням: передові освітні технології, доступність джерел інформації, індивідуалізація навчання, зручна система консультування, демократичні стосунки між студентом і викладачем, зручний графік та місце роботи.

Впровадження дистанційних технологій у навчальний процес спрямоване на глибше розуміння навчального матеріалу; формування таких компетенцій як: комунікативні (безпосереднє спілкування за допомогою засобів мережі), інформаційні (пошук інформації з різних джерел та можливість її критичного осмислення), самоосвіти (вміння навчатись самостійно). Як показує практика, якщо студент не навчиться самостійно приймати рішення, визначати зміст своєї навчальної діяльності та знаходити засоби її реалізації, він не зможе якісно оволодіти тією чи іншою дисципліною. Окрім того, дистанційне навчання виконує й виховну функцію – сприяє формуванню провідних якостей особистості: активність, самостійність, самовдосконалення, творчість [2].

Необхідні умови успішного розвитку освіти майбутнього. Однією із необхідних умов успішного розвитку освіти майбутнього є мобільність суб'єктів освіти – тих, хто навчається, і тих, хто навчає. Це значить, що студенти, учні, викладачі вищих навчальних закладів і педагоги секундарної ланки освіти повинні мати можливість відвідувати розвинені країни світу і, передовсім, Європи для збагачення свого академічного і професійного тезаурусу, набуття досвіду, загальнокультурного розвитку. Це може бути можливим лише за умови, що суб'єкт української освітньої системи вільно володіє мовою країни, обраної для відвідування, що ця країна визнає його статус і дає згоду на його прийом, а Україна зацікавлена в такому відрядженні, цінує його участь в освітньому процесі і підтримує цей проект фінансово.

Реалізації розширення мобільності суб'єктів освіти значною мірою сприятиме подальше запровадження Європейської кредитно-трансферної системи, яка є основою створення сприятливих умов для вільного переміщення студентів, викладачів, дослідників, менеджерів освіти у Європі, активізації співпраці між навчальними закладами різних країн, розширення спектру вибору студентами навчальних закладів.

Слід урахувати, що центральними дійовими особами суспільства першої третини ХХІ століття буде нинішнє покоління «ігрек» за теорією поколінь В. Штрауса і Н. Хоу, або як його ще називають «покоління мережі», «покоління-next», «web-покоління», а на зміну йому поступово приходитиме покоління «зет», тобто ті, хто народився уже в нинішній період. Уже нині зрозуміло, що представники покоління «ігрек», а тим паче покоління «зет», які ще в колись користуються різними гаджетами, ніяк не зможуть бути задоволеними нинішніми формами, методами й засобами освіти. Дослідники едукології мають вивчати, пропагувати й впроваджувати новітні технології навчання й виховання прийдешніх поколінь, суголосні прогнозованим викликом часу[1].

Роль і місце ключової постаті педагога в освіті майбутнього. Прогнозуючи освіту майбутнього, варто чітко визначити роль і місце в ній ключової постаті педагога. Посилаючись на бурхливий розвиток техніки і технологій окремі футурологи завищують роль техніки у освітній справі і недооцінюють роль педагога, пророкуючи, що нові інформаційні технології докорінно змінять характер едукції молодого покоління, освіта стане виключно дистанційною, а дитячі дошкільні установи, школи й університети стануть зайвими, оскільки

донести до вихованця слово наставника зможе й комп'ютер. На наш погляд це є яскравим прикладом педагогічного дилетантства, механістичного підходу до справи навчання й виховання.

Зрозуміло, що технічні засоби, інформаційно-комунікаційні технології все більше й більше впроваджуватимуться в навчальний процес майбутнього. Він буде розвиватися в напрямі індивідуалізації й диференціації. Але ніколи навіть найдосконаліша машина повноцінно не замінить живе слово викладача (*verba magistri*). Навчити, виховати, ввести в соціум людину може тільки людина, а роль техніки в цьому – допоміжна. Яких би висот не досяг науково-технічний прогрес, завжди залишиться актуальною думка мудрого вченого-педагога К. Д. Ушинського, який писав: «У вихованні все повинно базуватися на особі вихователя, тому що виховна сила виливається тільки з живого джерела людської особистості. Ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, хоч би як хитро він був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання» [6].

Розмірковуючи над можливими майбутніми шляхами розвитку префігуративної освіти, не можна не звернути увагу на окремі деструктивні на наш погляд тенденції в сфері едукції людини. З'являється все більше й більше охочих заперечувати педагогіку як науку, стверджувати, що класична педагогічна теорія Коменського, Дістервега, Дьюї, Макаренка, Сухомлинського вичерпала себе, віджила і не відповідає ні нинішнім, ні майбутнім потребам. Одні просто пропонують вважати педагогічну науку як надуману, таку, що не має свого предмета для вивчення. Інші вважають, що «застарілу» педагогіку необхідно замінити новими галузями знань – філософією освіти, психологією освіти тощо.

У пошуках нових концептуальних засад для педагогіки нового часу окремі вчені пропонують повністю відкинути традиції освіти й виховання, зректися надбань і спадкоємності всього історичного досвіду у цій царині, відмовитися від організованого системного навчання молодих поколінь. Ураховуючи, що цивілізаційні процеси при всіх труднощах і складностях розвиваються все-таки в тренді гуманістичності, людино-центризму, вищезначені деструктивні позиції не мають перспективи в освітньому полі майбутнього.

Особливої уваги потребує врахування тих тривожних тенденцій, які останнім часом все більше й більше поширюються в Україні. Маємо на увазі той парадокс, що на фоні того, що в країні майже повністю домінує секундарна освіта, функціонують близько тисячі закладів вищої освіти, потужні культурно-просвітницькі інституції, диким букетом розквітає алкоголізація, наркотизація, делінквентність, прояви звірячої жорстокості й садизму. Усунення цих зловісних явищ великою мірою залежить від того, яка роль, яка частка в загальноєдукативній системі майбутнього буде приділена вихованню.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Майбутня освітня система України має бути спроектована таким чином, щоб сприяти якнайшвидшому звільненню освітянської спільноти від старого догматичного освітянського мислення і формуванню нового, критичного, правового, економічного, політичного та екологічного мислення.

Ураховуючи, що Україна молода суверенна держава, її освіта має будуватися таким чином, щоб максимально сприяти державному будівництву, розвитку громадянського, самоорганізованого суспільства, зміцненню позицій України у міжнародному просторі, формуванню політичної нації, держави-нації, яка об'єднує всіх громадян України незалежно від їх етнічного походження, політичних і релігійних переконань. Освіта повинна виховувати повагу до прав людини незалежно від її національності і соціального статусу, формувати почуття міжнаціональної толерантності і полікультурності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Биков В. Ю., Лещенко М. Цифрова гуманістична педагогіка відкритої освіти // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць / за ред. О. Г. Романовського. – Вип. 45 (49) : у 2-х ч. – Ч.1. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – 392с.

- [2] Даценко Г.В., Сузанська З.В. Дистанційне навчання як засіб стимулювання самоосвіти \ Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп.ред. Л.Б.Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. - С 17-20..
- [3] Корсак К. В., Корсак Ю. К. Ноотехнологічні виклики і скерування Болонського та Лісабонського процесів на інтеграцію вищої освіти й науки // Вища освіта України №3 (додаток 1) – 2012р. – Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – Т. 1. – 642с.
- [4] Мурасова Г.Є. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах дистанційного навчання – Електронний ресурс. – [Режим доступу] http://www.confcontact.com/2012_10_04/re2_murasova.htm
- [5] Сас Н. Основи інноваційного управління навчальними закладами : навч.- метод. посіб. / Наталія Сас. – Полтава: СПДФО Гаража М. Ф., 2013. – 178с.
- [6] Ушинський К. Д. Твори в шести томах, Т. 1. – К.: «Радянська школа», 1954. – С. 123.
- [7] Фініков Т. В. Сучасна вища освіта : світові тенденції і Україна – К.: Таксон, 2002. – 176с.

CREATION PROSPECTIVE DIRECTIONS OF EDUCATION DEVELOPMENT OF UKRAINE: CIVILIZATION CHANGES

Kuzminskyi Anatoliy I.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Professor, O. Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-9338-1882

anatoliy230743@ukr.net

Bida Olena A.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian Institute. Ferenc Rakoczi II

ORCID ID 0000-0002-0448-0852

tetyanna@ukr.net

Chychuk Antonina P.

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Preschool Education, Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

ORCID ID 0000-0002-9982-3634

Toniabida@ukr.net

Kuchai Oleksandr V.

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ORCID ID 0000-0002-9468-0486

kuchay@ukr.net

Dziyamko Victoria Y.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of General Pedagogy and Psychology

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute

e-mail: victoria.dziyamko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6627-2015>

Abstract. The forecast of conditions of development of educational business in Ukraine taking into account changes in technics, technologies, social sphere is given. Unsolved problems in Ukraine regarding the modernization and improvement of the education system are highlighted. The need for further improvement of Ukrainian education was emphasized. The main purpose of education of the future is formulated. The necessary conditions for the successful development of education in the future are highlighted. The role and place of the key figure of the teacher in the education of the future is determined. It turns out that the education of the future is an innovative education, the essence of which is that it is carried out through the constant introduction of new. The main goal of innovative education is the preservation and development of human creativity. The need to introduce innovative processes in the entire educational space of Ukraine is determined by the challenges of time, civilizational changes of a planetary nature, which consist in rapid, accelerating changes in all spheres of human life, in expanding and deepening globalization and localization processes, in the dangerous orientation of humanity.

Emphasis is placed on distance learning, which has a number of advantages over traditional learning: advanced educational technologies, availability of information sources, individualization of learning, convenient counseling system, democratic relations between student and teacher, convenient schedule and place of work.

It is concluded that the future educational system of Ukraine should be designed in such a way as to facilitate the liberation of the educational community from the old dogmatic educational thinking and the formation of new, critical, legal, economic, political and environmental thinking.

Keywords. perspective directions, development of education of Ukraine, civilizational changes, education of the future, role and place of the key figure of the teacher in education of the future.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Bykov V. Yu., Leshchenko M. Tsyfrova humanistychna pedahohika vidkrytoi osvity // Problemy ta perspektyvy formuvannya natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity : zb. nauk. prats / za red. O. H. Romanovskoho. – Vyp. 45 (49) : u 2-kh ch. – Ch.1. – Kharkiv : NTU «KhPI», 2016. – 392s.
- [2] Datsenko H.V., Suzanska Z.V. Dystantsiine navchannia yak zasib stymuliuvannia samoosvity // Dystantsiine navchannia yak suchasna osvitnia tekhnolohiia: materialy mizhvuzivskoho vebinaru (m. Vinnytsia, 31 bereznia 2017 r.) / vidp.red. L.B.Lishchynska. – Vinnytsia : VTEI KNTEU, 2017. – S 17-20..
- [3] Korsak K. V., Korsak Yu. K. Nootekhnolohichni vyklyky i skeruvannia Bolonskoho ta Lisabonskoho protsesiv na intehratsiiu vyshchoi osvity y nauky // Vyshcha osvita Ukrainy №3 (dodatok 1) – 2012r. – Tematychnyi vypusk «Pedahohika vyshchoi shkoly: metodolohiia, teoriia, tekhnolohii». – T. 1. – 642s.
- [4] Murasova H.Ie. Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv v umovakh dystantsiinoho navchannia – Elektronnyi resurs. – [Rezhym dostupu] http://www.confcontact.com/2012_10_04/pe2_murasova.htm
- [5] Sas N. Osnovy innovatsiinoho upravlinnia navchalnymy zakladyamy : navch.- metod. posib. / Nataliia Sas. – Poltava: SPDFO Harazha M. F., 2013. – 178s.
- [6] Ushynskyi K. D. Tvory v shesty tomakh, T. 1. – K.: «Radianska shkola», 1954. – S. 123.
- [7] Finikov T. V. Suchasna vyshcha osvita : svitovi tendentsii i Ukraina – K.: Takson, 2002. – 176s.

УДК 378.316

DOI: 10.31652/2412-1142-2020-57-181-188

Коваль Діана Володимирівна

аспірант, Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, Україна

ORCID 0000-0003-1816-6992

dd230387@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ДОМАГАНЬ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Анотація. У статті представлено проблему професійних домагань майбутніх психологів. Проаналізовано думки фахівців щодо видів професійної реалізації психологів та можливостей вибудовування ними кар'єри. З'ясовано можливості працевлаштування психологів загалом у межах кадрових пропозицій на ринку праці. Проаналізовано посади та відповідні професійні обов'язки практичного психолога та виокремлено найбільш регулярні функції його діяльності: керівну або виховну. Доведено, що кар'єрне та особистісне професійне зростання психолога відбувається за умови його постійного самовдосконалення, бажання знаходити ресурси для процесів самопрезентації у професійному середовищі. Представлено порівняльну характеристику видів професійної реалізації психологів із США, на основі якої зроблено висновок про однозначність розуміння змісту майбутньої діяльності й перспектив працевлаштування психологів, їх типову заробітну плату за кожним із видів діяльності. Зроблено висновок про можливості усвідомлення можливостей професії на стадії її вибору й урівноваженні власних професійних домагань.

Проаналізовано психологічні особливості кар'єрних орієнтацій студентів-психологів, на основі яких зроблено висновки про зростання показників завищеної актуальної професійної самооцінки